

Wie zal dat betalen?

Posted on 25 april 2020 by Syp Wynia

Geld speelt geen rol, deze jaren. Dat was al zo in de eerste jaren van dit kabinet RutteDrie. Van begrotingskoploper was Nederland plotseling klimaatkoploper geworden. Daarna werd Nederland ook nog stikstofkoploper en pfas-koploper. Toen moest de Coronacrisis nog beginnen.

Het derde kabinet-Rutte gaat de eerste kabinetten-Rutte ruim overtroeven. Zoals de eerste kabinetten-Rutte kosten nog alles deden om het beste jongetje van de Europese klas te zijn met het begrotingstekort, zo gaat het derde kabinet-Rutte wellicht het grootste begrotingstekort uit de moderne Nederlandse geschiedenis produceren. Niet alleen omdat de Corona-crisis extreem veel geld kost. Maar ook omdat het kabinet RutteDrie de geldsluizen al had open gezet. Corona komt daar nog eens bovenop.

Het geld kon niet op

Er werd wel overal beweerd dat het geweldig goed ging in Nederland, maar dat was maar betrekkelijk waar. De economie was in 2019 al aan het verflauwen, nog voordat de koopkracht van de Nederlanders voluit had kunnen profiteren van de

economische voorspoed van de voorgaande jaren. Veel meer dan anderhalf procent zou het nationaal inkomen niet groeien, terwijl de bevolkingsomvang ook nog met driekwart procent was toegenomen (in 2019, althans).

Een jaar geleden gaf het kabinet her en der al zoveel extra geld uit in vergelijking met de voorgaande, relatief zuinige jaren, dat minister Wopke Hoekstra van Financiën moest erkennen dat hij veel van de extra uitgaven niet kon 'wegzetten'. Later dat jaar kwamen de tegenvallers, vooral door rechterlijke besluiten over natuur, klimaat en milieu. De honderden miljoenen vlogen de deur uit. Voor boeren die uitgekocht moesten worden vanwege stikstof, voor kolencentrales die dicht moeten voor het klimaat, voor het uitkopen van vissers die ruim baan moeten geven aan windmolens op zee.

Negentig miljard

En toen kwam Corona. Hoekstra zei al gauw dat geld geen rol mocht spelen en dat het verschil tussen de Nederlandse staatsschuld en wat volgens de formele Europese regels mag (meer dan 90 miljard euro) alvast klaar lag – en desgewenst meer. Het past een beetje in de populaire gedachte dat als je een ongekend groot bedrag tegen zo'n crisis aangooit die crisis zich nog wel eens zal bedenken. Of het werkelijk zo werkt valt natuurlijk te bezien.

De gelegenheidsfondsen stapelden zich al gauw op. Tien, twintig miljard om te beginnen voor bedrijven die hun personeelskosten goeddeels mogen doorschuiven naar de overheid. Geld voor ondernemers, groot en klein. Belasting die later betaald mag worden. Overheidsgaranties voor leningen voor bedrijven, groot en klein. Geld voor kinderopvang die niet benut wordt. Etcetera, etcetera.

Europese herstelbetalingen

En daar was ook al de rekening uit Europa. Niet dat Nederland zoveel minder getroffen wordt dan andere Europese landen, maar het idee bestaat toch dat Nederland – naar verhouding al de grootste nettobetalen van de Europese Unie, tevens euro-steunpilaar van mediterrane landen – 'solidair' dient te zijn met landen als Italië en Spanje.

Welke vormen het gaat aannemen (giften, leningen, eurobonds, andere kunstgrepen) is nog niet duidelijk, maar de bedragen (appels en peren samen)

lopen op tot zo'n 2000 miljard, de injecties van de Europese Centrale Bank niet meegerekend. Ga er – als vuistregel – maar vanuit dat als er 2000 miljard euro aan Coronasteun via Brussel verdeeld wordt, dat Nederland daar zo'n 100 miljard aan zal moeten bijdragen (en er relatief weinig voor terugkrijgt).

Miljarden voor de stikstof

Ondertussen gaat RutteDrie in eigen land gewoon door met het bestaande expansieve beleid, waar Corona in eigen land en Corona in Europees verband dus gewoon bovenop wordt gestapeld. Het kabinet trok in de Voorjaarsnota – tevens de basis van de Miljoenennota voor verkiezingsjaar 2021 bovenop de klimaatkosten nog eens extra geld uit voor de ministers van Onderwijs, Justitie en Landbouw. Er werd, jawel nog eens 5 miljard – in 10 jaar – uitgetrokken om de gewenste biodiversiteit te beschermen tegen stikstof. Het meeste geld gaat naar het inperken van de economie: het uitkopen van boeren.

De rode lijn van het kabinet RutteDrie was al het subsidiëren van bedrijven die er omwille van de natuur mee ophouden, alsmede het grootscheeps subsidiëren van bedrijvigheid die het weer in de wereld moet verbeteren. Daar komt nu als onderdeel van het Coronabeleid bij, dat de overheid grote delen van de economie stil legt en in ruil daarvoor compensaties betaalt. Maar opgeteld wordt, hoe je het ook wendt of keert, dat de economie aan banden wordt gelegd en aan het staatsinfuus wordt gelegd.

Minder inkomsten, meer uitgaven

Opgeteld komt er bij de overheid dus heel veel minder geld binnen, terwijl er heel veel meer geld wordt uitgegeven. Dan is het feest uiteraard snel voorbij. De economie krimpt dit jaar – een mix van schattingen – met 5 à 10 procent. Dat is 40 à 80 miljard euro minder omzet. Daar schiet de overheid met (vele) tientallen miljarden bij in. Er worden echter juist (vele) tientallen miljarden extra uitgegeven. Daar ga je met je begrotingsoverschot.

In 2012 raakte het Binnenhof bijkans in een stuip bij de gedachte dat er in 2013 een begrotingstekort van een procent of 4 zou kunnen zijn. Er volgde een reeks bezuinigingen en lastenverhogingen van meer dan 50 miljard euro. Nu zou het begrotingstekort wel eens hoger uit kunnen vallen, veel hoger misschien.

Je zou dus zeggen, dat de coalitie alvast zuiniger aan gaat doen, omdat Corona immers ook al peperduur is en het einde nog niet in zicht is. In plaats daarvan gaat het kabinet gewoon door met het toch al peperdure beleid en stapelt 'Corona' daar gewoon bovenop.

Spijt van 2012

De politiek leiders van de regeringspartijen D66 en van ChristenUnie lieten in Nieuwsuur alvast weten, dat wat hen betreft de rem niet op de uitgaven hoeft. Ze bleken verrassenderwijs spijt te hebben van het beleid van de eerste kabinetten-Rutte, toen – door hun partijen gesteund – de economie omwille van het begrotingsbeleid werd afgeknepen. Dat is mooi, dat ze dat nu inzien.

Maar als Rob Jetten en Gert Jan Segers mochten denken dat ze daarom nu het omgekeerde moeten doen – ongelimiteerd geld smijten, naar wat dan ook – dan zitten ze natuurlijk net zo fout als hun voorgangers in 2012.

Wie vindt dat geld geen rol mag spelen bij de aanpak van de Coronacrisis en dat het regeringsbeleid dus onbelemmerd in handen moet blijven van medici en virologen zal elders moeten snijden in de overheidsuitgaven. Zeg het maar: onderwijs, uitkeringen? Of gaat de heilige koe van het klimaat een tijdje in de koelkast, tot er weer geld is?

Het alternatief is: torenhoge schulden, torenhoge belastingen en premies. En laat de lastendruk op de Nederlanders in de Rutte-jaren al gestegen zijn naar het hoogste niveau sinds het CBS in 1995 de collectieve lastendruk is gaan berekenen! Van iedere euro aan productie in Nederland belandt nu al bijna veertig cent bij de overheid. Hoeveel hoger wil je die lastendruk, die de economie verder afknijpt?

Drie lessen

Zo kan dat dus niet. Corona is tot dusver een open einderegeling, waarin bij de besluitvorming geld geen rol mag spelen. Als dat zo blijft, gaat Nederland daar nog een kwart eeuw en wie weet zelfs een halve eeuw lang een hoge tol voor betalen.

Ten tweede: als de Corona-maatregelen al peperduur zijn, zal elders aan de rem getrokken moeten worden. Het ligt voor de hand relatief luxe beleid – klimaatkoploper van de wereld willen zijn, nuttige gasinfrastructuur slopen – als

eerste te schrappen.

Ten derde: wie net als in 2012 toch weer de gemakkelijkste en schadelijkste weg kiest – de besteedbare inkomens van burgers nog verder afromen – verdient het om de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021 te verliezen.